Radom Piątek 13 Września 1929

ראַדאָם, פרייטאג ח׳ אלול תרפ״ט.

פּרייז 25 גראָשען.

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען פּרייז
אין מילימעטער שורה: פאָר'ן טעקסט 60 גר
" " " אין " 60 "
" " " נאָכ'ן " 25 "
די [illegible] פון לעבנס זייט [illegible] 8 [illegible]
[illegible] 6 "

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

אַ הערציגען מזל-טוב אונזער חשוב'ען חבר מ. קאָטליאַר
צו דער חתונה פון זיין ליבע טאָכטער
רעגינא מיט ה׳ יאַקוב וואָלף
מיר ווינשען איהם פיל נחת. גליק און שטענדיגע צופרידענהייט.
הנדות.-קלוב און הנדות.-באַנק
אין ראַדאָם.

צו דער חתונה פון פרל׳
רעגינא קאָטליאַר מיט ה׳ יאַקוב וואָלף
ווינש איך מיין חבר מ. קאָטליאַר עם פרוי פיעל נחת
און דעם יונגען פּאָרל אַ גליקליך צוזאַמענלעבען.
משה ראָזענבוים און פרוי.

איך גראַטולירע הערצליך מיין חבר מ. קאָטליאַר
צו דער חתונה פון זיין ליבע טאָכטער
רעגינא מיט ה׳ יאַקוב וואָלף
איך ווינש דעם יונגען פּאָרל אַ גליקליכע צוקונפט.
ש. אַמדעלבוים.

עוויגעס גליק און צופרידענהייט ווינשען מיר אונזער חבר
קאָטלאַר און זיין פאַמיליע
צו דער חתונה פון זייער ליבע טאָכטער רעגינא
מיר ווינשען דעם יונגען פּאָרל, אַז זייער לעבענס-וועג זאָל לייכטען
אזוי ווי די זון מיט איהרע ליכטיגע שטראַלען אויף זייער גאַנצעס לעבען.
פאַמיליע י. א. מאַגנישעווסקי.

Z okazji zaślubin panny
Reginy Kotlarówny z panem **Jakóbem Wolfem**
szczęścia i zadowolenia na nowej drodze życia
życzą
Koleżanki i Koledzy
— biurowi. —

Rodzinie KOTLAR
z intencji zaślubin CÓRKI ich
Reginy z p. **Jakóbem Wolfem**
serdecznie gratulują
BLATTOWIE.

מזל-טוב אונזערע פריינד מ. קאָטליאַר און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבע טאָכטער
רעגינא מיט ה׳ יאַקוב וואָלף
ווינשט די עלטערן גרויס נחת און דעם יונגען פּאָרל אַ הערליכע צוקונפט.
שמואל זילבערשטיין און פרוי.
ראַדאָם, פל. יאַגיעללאָנסקי 5.

Doktór medycyny W. CUNG
przeprowadził się
na ulicę **ZGODNĄ 1**, *pierwsze piętro (front),*
róg Lubelskiej 33, dom p. Cemacha.

מז״ט און פיל גליק ווינשען מיר אונזער קוזין
יחיאל חיימאָוויטש עם פרוי צו דער חתונה פון זייער זוהן
אברהם יודל מיט פרל׳ באַטשע גרינשפּאַן
די עלטערן פיל נחת און דעם יונגען פּאָרל גליק און צופרידענהייט.
שמואל אייזענמאַן עם פרוי און קינדער
שמואל גאָלדבערג.

ווילכטיג פאַר מענטער-שניידער
איך לערען שניידען מאָס און פאַר קאָנפעקציאָן,
לעצט מאָדערנעם פּראַקטישען שניט, סיסטעם „מיטשעל"
שנעל און ביליג ווי אויך מאָדעלען.
אינפאָרמירען זיך:
אין יודישען וואַרשטען-האַנדעל, לובלינער 29.

יידישער אקאדעמישער קרייז אין ראדאם
שבת דעם **14** סעפּטעמבער
אין
זאַל ראַזמאַיטאָשצי
א גראַנדיעזער מוזיק-קאָנצערט
מיט'ן אנטייל פון בארימטן
קינסטלער-הירטואָז
שמעון באַקמאַן
און באַקאַנטן טאַלאַנטפולן
— פּיאַניסט —
מ. פערשקא
אין פּראָגראַם קלאַסישע שאַפונגען פון באַך, וויעניאַווסקי, טשאַיקאָווסקי, בראַמס און אנדערע
אָנפאַנג 8.30 אָוונט.
בילעטן-פאַרקויף אין אַפּטייק-סקלאַד פון ה׳ צימערמאַן.
אָנפאַנג 8.30 אָוונט.
אכטונג! א טייל פון דער הכנסה געהט לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל. אכטונג!

נישט נור טרויערן, נור אויך מעשים!

(צו די געשעהענישען אין ארץ-ישראל.)

די בלוטיגע געשעהענישען אין ארץ ישראל האבען ערשיטערט אלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג, די ווילדע מעשים פון די האלב ווילדע אראבער דאבען אויפגעוואכט דאס יודענטום פון דער גאנצער וועלט, קיינער האט נישט געקענט רוהען, קיינער האט נישט געקענט בלייבען גלייכגילטיג, וואו נאר עס קלאפט א יודיש הארץ איז עס דערציטערט געווארען פאר כעס און מורא, פאר האס און ערביטערונג.

די מענשהייט אונזערע איז עפעס געווארען פער'יאוש'ט, מען האט זיך קיין ארט נישט געקענט געפונען. עס איז אויסגעגאסען געווארען א טרויער אויף יעדענס געזיכט, איינער האט דעם צווייטען אין פנים נישט געקענט אריינקוקען, עס האט אויסגעזעהן ווי מיר וואלטען וועמען עס איז געשענדעט, ווי מיר וואלטען געווען די שולדיגע. מיר האבען געוויינט, מיר האבען געטרויערט, מיר האבען פראטעסטירט, מיר זענען כמעט פון בעוואוסטזיין אראפ און געבליבען אונבעהאלפען ווי קליינינגע אונשולדיגע קינדערלעך, ווי מענשען אהן לעבען און אהן בעוואוסטזיין.

אזוי איז דאס געווען אין ערשטען אויגענבליק. און עס איז אויך קיין ווינדער ניט, ווייל וואס וואס אבער אויף אזוינע אונערהערטע מעשים האט זיך דאך קיינער געריכט. איז דאך א יוד אין ארץ ישראל ארויסגעגאנגען מיט אזא זיכערהייט, מיט אזא פרייהייט ווי אין קיין לאנד.

נישט איצט איז די צייט און נישט היינט איז אונזער אויפגאבע אויפצוזוכען די סיבות פון דעם אלעם. דאגעגען דארף מען זיך אויסניכטערן פונ'ם שרעקליכען יאוש און ווערען פראקטיש. מען דארף זיך אנהויבען אפגעבען א קלארען דין וחשבון און וויסען וואו מיר געפינען זיך אין דער וועלט און וואס מיר קענען לייסטען פאר אונזערע ברידער אין ארץ ישראל, וועלכע זענען אומגעקומען על קידוש השם און האבען זיך מקריב געווען פאר'ן פאטערלאנד ווי אמת'ע העלדען און ווי גבורים, וואס האבען קיין איין פאזיציע נישט דורכגעלאזען.

מיר ווייסען, אז דאס יודישע ראדאם איז דערציטערט געווארען פאר די הארצרייסענדע ווילדערייען וואס האבען זיך אפגעשפילט אויף דער הייליגער ארץ ישראל'דיגער ערד. מיר ווייסען ווי די מענשען זענען ארומגעגאנגען ווי דערדרוסען און האבען אויסגעגלאצט די אויגען צו הערען א בערוהיגענדע ידיעה. מיר האבען געזעהן וויפיל כח און געזונד דאס האט געקאסט אונזערע ברידער און שוועסטער.

און דאך, דאך קענען מיר נישט בלייבען שטעהן אויף אט דעם ארט און טרויערן און ארויסקוקען ביז עס וועט פון ערגעץ וואו קומען די ישועה. מיר מוזען מאכען א שריט ווייטער, מיר דארפען די הערשענדע לאגע בעטראכטען מיט דער פולער ערנסטקייט און מיט ישוב הדעת, מיר דארפען געדענקען, אז דאס שעהנע און נייע ארץ ישראל וואס האט יעדען אזוי אימפאנירט און האט אזוי פיל אויגען בעצויבערט איז חרוב ומוחרב געווארען און די וואס האבען געבויט דאס אלץ, האבען געפלאנצט די שעהנע פאמעראנצען-אלעען און געטריקענט די זומפען און פון זיי געמאכט בליהענדע קאלאניעס, זענען איצט געבליבען פערארימט און פעראומגליקליכט אהן א דאך איבערן קאפ.

און דעריבער דארפען מיר טרייסטען די וואס זענען געבליבען לעבען און האבען האפנונג צוריק אויפצובויען די איצטיגע חורבות, און דעריבער זאלען מיר איילען קודם כל זיי צו שיקען מאטעריעלע הילף.

זאל דאס יודישע ראדאם זיך איילען אדורכצופיהרען א גרויסע זאמעל-אקציע וועלכע זאל ערמעגליכען צו פערלייכטערן די צרות און דעם הונגער פון אונזערע אומגליקליכע ברידער און שוועסטער אין ארץ ישראל.

זאל אין ראדאם געשאפען ווערען רעטונגס-קאמיטעטען, וועלכע זאלען האבען דעם איינציגען צוועק: זאמלען געלד פאר די אומגליקליכע אין ארץ ישראל. זאלען די קאמיטעטען אין יעדער שטאדט געמיינזאם ארבייטען. זאל אויף דעם געביט קיין פארטייאיזם נישט הערשען. זאלען זיי זיך האבען דעם איינציגען ציעל צו שיקען ברויט פאר די הונגעריגע און צו ראטעווען דאס לעבען פון די קראנקע. דאכט זיך, אז דא דארף דער פארטייאיזם פערשווינדען, אז ראטעווען דארף מען יעדען יוד צו וואסער ריכטונג און אנשויאונג ער זאל נישט געהערען.

זאלען מיר זיך אלזא נעמען צו פראקטישע ארבייט, זאלען די קאמיטעטען אינטענסיוו ארבייטען און זאל די אקציע פלאנמעסיג דורכגעפיהרט ווערען. ווייל ביי גוטע ארגאניזירונג, ביי טיכטיגע ארבייט וועט יעדער יוד קומען מיט זיין נדבה און וועט וועלען האבען די זכיה צו העלפען זיינע אומגליקליכע ברידער און שוועסטער אין ארץ ישראל.

זאל דאס יודישע ראדאם נישט יוצא זיין מיט בלויז טרעהרען און פראטעסטען, זאל עס נישט נור בלייבען גלייכגילטיג צו די בלוטיגע צרות, נור זאלען מיר ווייזען מעשים. טעטיגקייט, איבערגעבענקייט און ליבע.

זאל דאס יודישע ראדאם צוזאמען בעווייזען, אז עס פערשטעהט צו הילף צו קומען די אומגליקליכע מיט א ברייטער האנד.

ר. לעט.

די פאטאלע ראלע פון געלד און דאס צובראכענע פאמיליען-לעבען.

ווידער אמאל איז די פראגע וועגען פאמיליען-לעבען ארויסגעשוואומען. די גרויסע צאהל גט'ען, די מורא'דיגע צאהל פאמיליען-סקאנדאלען, וואס פערמעהרען זיך מיט יעדען טאג, האט געמאכט, אז מענשען געלערנטע, פארשער האבען זיך פעראינטערעסירט אין דער פראגע, צי איז אמאל נישט שולדיג אין די אלע צרות דאס, וואס דאס לעבען איז שווערער, וואס אין די מייסטע פאמיליען לעבט מען אין נויט און דחקות.

אהן ספק, אז געלד שפילט א גרויסע ראלע אין דעם לעבען פון די מענשען און אינ'ם פאמיליען-גליק, אדער אומגליק. ס'וואלט אבער זיין א טעות צו רעכענען, אז דערפאר קומען ארויס פאמיליען-סקאנדאלען, ווייל די פרויען זענען אויסבערענגערינס, ווייל זיי האבען ליב שעהנע און קאסטבארע קליידער. עס זענען פארהאן אויך אזעלכע, אבער אפטמאל קומען ארויס די סקאנדאלען צוליעב גאר אנדערע אורזאכען.

דער גרויסער רוסישער פאלקס-דיכטער נעקראסאוו האט א לידעלע, אין וועלכעס עס ווערט דערצעהלט, אז מען האט אמאל א פרעג געטוהן א פויער, פארוואס ער שלאגט זיין ווייב, האט איהם יענער געענטפערט, אז דאס איז, ווייל ער איז הונגעריג. עס איז זיכער ריכטיג, אז פיל מענער שלאגען זייערע פרויען דערפאר, ווייל עס איז זיי שווער און ביטער אויפ'ן הארצען און די פרוי וועט אויסגיסען דעם גאנצען צארן אויף דעם מאן, ווען ער קומט מיט ליידיגע הענד, ווען אין הויז איז קיין ביסען ברויט נישטא. דאס איז אזא אמת, וואס אלע ווייסען און מ'דארף עס ניט פיל זוכען. איהר טרעפט עס אויף שריט און טריט. די זאך איז אבער, וואס אין פערשידענע צייטען איז די אורזאך פון קריגערייען גאנץ פערשידען, כאטש אין גרונד פון דעם אלעם מעג טאקע זיין די געלד-פראגע.

אט למשל, איז איצט בעקאנט, אז א סך גט'ען קומען ארויס צוליב דעם, וואס די פרוי פערדינט געלד, וואס זי איז צו זעלבסטשטענדיג, וואס זי נויטיגט זיך שוין נישט, אז דער מאן זאל איהר בעזארגען מיט קליידער און דירה און לוקסוס. זי קען אויסקומען גאנץ גוט אהן איהם, בנוגע זאכען פון דער געלד-פראגע. און ווען אזא דאמע האט חתונה, ווען זי קלויבט זיך אויס איהר לעבענס-פריינד, איז דאס ווייל זי דענקט, אז ער קען זיין איהר חבר, אין איהר נאהענטסטער מענש. און די דאזיגע דאמע, וואס קען אליין איהר שטערטעל בעשטעהן, וועט זיך נישט לאזען טרעטען מיט די פיס, זי וויל זיין זעלבסטשטענדיג און פאדערט א בעהאנדלונג, וואס וואלט געווען גאר די מענשען פון דעם אלטען דור נישט בעגרייפליך.

יעדער פון אונז ווייסט פון דעם, ווי אין א סך הייזער ווערט דאס לעבען איינגעארדענט אויף דעם 50—50 פראצענט סיסטעם, ווען דער מאן וויל ערגיץ געהן, איז אדער ער געהט צוזאמען מיט דער פרוי, אדער ער מאכט אזוי, דאס ווען ער געהט ערגיץ פערברענגען אנ'אווענד, וועט ער מוזען דעם צווייטען אווענד זיצען אין דער היים. און ווען עס איז פארהאן הויז-ארבייט, מוז דער מאן בייהילפיג זיין. ער קען היינט נישט זיצען ביים טיש ווי א פריץ און די פרוי זאל זיין די דינסט זיינע. די פרוי וויל ניט שלע-

זיי האָבען אליין צוגעפיהרט.

(צו דער יעצטיגער רעוויזיע אין גמינע).

ס׳איז געווען פאַראויסצוזעהן.

ווער ס׳האָט אַ ניכטערען קאָפּ און אַ קלאָר אויג האָט געקאָנט פאַראויסזעהן, אַז אַזאַ איבערבּרוך מוז און וועט קומען. אַז אַזאַ מצב קאָן אייביג נישט אָנהאַלטען און, אַז אַזעלכע קאָנסעקווענצען מוזען נאָכקומען.

אינזערע גמינע-לייט האָבען זיך פערגאַלאָפּירט אין זייער קאַמפּפ׳ס-לוסטיגקייט. דאָס איז געווען דער אלף און די תּו אין זייער פּראָגראַם. מ׳האָט גענומען אויסוואַקסען צו קדושים, איז דאָס געווען זייער איינציג געוועהר צו בעשיצען זיך און איינצוהילען אין אַ טלית שכולו תכלת. האָט מען טאַקע געקעמפּפט מיט׳ן גאַנצען אייפער און מיט אַלע פיבּערען פון דער נשמה. מ׳האָט געקעמפּפט אויף רעכטס און מ׳האָט געקעמפּפט אויף לינקס. מ׳האָט געוואָרפען שאַרפע פיילען און פערסמטע קוילען אויף אַלע זייטען. מען האָט אַליין ביזוים זיך פערשאַפט און אויפגעשטעלט געגען זיך קאַמפּפ׳ס-פּאַרטנערן, אַרויסגערופען צו זיך פערביטערונג און צאָרן, אויסגעבּרייטערט די רייהען פון שונאים. און פאַרוואָס? — פאַר גאָרנישט. בלויז פאַר דעם, וואָס מ׳האָט זיי געוואָרענט, וואָס מ׳האָט זיך געוואַגט צו קריטיקירען זייער טהעטיגקייט, פאַר דעם. וואָס מ׳האָט פון זיי געפאָדערט צו האַלטען זייערע הבטחות, בלויז פאַר דעם, וואָס מ׳האָט זיי געוועקט צו מעהר וויכטיגערע מעשים לטובת דעם אַלגעמיינעם ניצען פאַר דער שטאָדט.

ס׳איז געווען נישט מקנא צו זיין דעם, וואָס האָט געהאַט אין זיך דעם מוטה ארויסצוטרעטען מיט אַ שאַרף, אָבער אויפריכטיג וואָרט, וועה איז געווען צו דעם. וואָס האָט געהאַט די דרייסטקייט אויפצודעקען דעם אמת און ביטער איז געווען דעם, וואָס נישט קאָנענדיג מעהר פערטראָגען די פאַלשע קאָמעדיעס, האָט ער זיך נישט אָבגעשטעלט צו דעמאַסקירען די צבועק׳ישע פּרצופים פון די זאָ-גענאַנטע קדושים.

מ׳האָט דאָרט אויבען, אין קהל-שטוב געקריצט מיט די צייהן. די רוגזה, די רשעות. דער אונמענשליכער כעס און דער נקמה-דורשט האָט געזאָטען און געקאָכט ווי אַ אָנגעגליהטער קעסעל. מ׳האָט אויסגעשפּרייט נעצען. צוגעטראַכט די אכזריות׳דיגסטע תחבולות׳ען ווי אַזוי צו בעגראָבען אָט די יעניגע, וואָס האָבען געהאַט די „העזה" מורד צו זיין אין די שטאָדטישע טאַטעס. מ׳האָט געזוכט נקמה צונעמען ביז׳ן דריטען דור, אַן די קינד׳ס-קינדער פון די, וואָס האָבען זיך ערלויבט צו קריטיקירען די גבאים און די תקיפים פון ראַדאָמער קהל. מ׳איז געגאַנגען מיט זיי ווי אויף מעסערס און מ׳האָט זיך נישט אָבגעשטעלט פאַר קיין שום זאַך, וואו מ׳האָט געקאָנט האָט מען זיי געמאַכט דיפּוק איברים. מ׳האָט זיי געזועהן צום קאָפּ און וואו מ׳האָט געקאָנט האָט מען זיי אינטערגעשטעלט אַ פיסעל, אַז זיי זאָלען ברעכען לענד און רוקען. כדי צו פערזיכערען זיך די קאַריערע, כדי אונטערצוהאַלטען זייער מאַכט זענען אַלע מיטלען געווען הייליג. דער ציעל אָבצורוימען זייערע געגנער, וואָס קאָנען אמאָהל אויסזאָגען אַ סוד פון חדר האָט געהייליגט אַלע בלוט-דורשטיגע נקמה-מיטלען.

מ׳האָט פון זיך אָבגעשטויסען, אָבגעטריבען און אוועקגעקאָפּט אַלע די, וואָס מ׳האָט נעכטען פערעהרט און געגאַנגען מיט זיי אין געשלאָסענע אָרעמ׳ס. אין ערשטען מאָמענט ווען זיי האָבען דערשפּירט, אַז עולם הויבט זיך אָן קאָנען אויף דעם און חאַפּט אַ נעהנטערען קוק דאָ, וואו מ׳ברויך נישט האָט מען פערקרימט די נאָז און געזאָגט: פּאַשאָל וואָן. אויב קוקסט שוין יאָ טיפער אין דער שיסעל, טויגסטו נישט מעהר פאַר אונז און פון היינט אָן ביסטו געזעגענט. מארש אַרויס פון דאַנען — ווען יענע האָבען גענומען פרעגען קשיות און אַרויס מיט לשון, פּראָטעסטירענדיג געגען יעדער שרייענדיגער עוולה און אומגערעכטיגקייט, האָט מען געשטעלט דעם גמינע-אַפּאַראַט אויף די פיס און מ׳האָט אַרויטגעלאָזט אין גאַס אַ קוויטש: פערראַטער געהען! און מ׳האָט די, וואָס האָבען קריטיקירט, פּראָטעסטירט איבערגעגעבען צום פּראָקוראָר, פערפיהרט פּראָצעסען און געשלעפּט אין די געריכטען. געלד אויף אַדוואָקאַטען האָט ניט געפעהלט, ניש קשה די גמינע-קאַסע האַלט אויף אַלצרינג געקלעקט.

האָט מען קריטיקירט די אונערהערטע האַנדלונגען פון בית-עלמין-דיקטאַטאָר ה׳ העניך ווינטרויב, האָבען די גמינע-לייט איהם גענומען אין שוץ און אָנגענומען רעזאָלוציעס, וואָס טאַדלען די יעניגע, וואָס בעווייזען שוואַרץ אויף ווייס, אויף וואָס פאַר אַ האַרצלאָזען אופן ער רייסט פון טוידטע און לעבעדיג. אַנשטאָט איהם אַראָבצונידערען פון זיין גדולה, האָט ער אַוואַנסירט און די, וואָס האָבען פּראָטעסטירט מיט אייזערנע פאַקטען אין די הענד האָט מען צוריקגעוויזען; האָט מען איבערגעטוישט דאָס קבר פון בריליאַנט ז״ל און איהם צוויי מאָהל ליגענדיג אין קבר מבזה געווען, האָבען די גמינע-לייט געשוויגען. פון אַ פאָלקס שולע האָט מען געמאַכט און געשפּיעלט אַ קאָמעדיע מיט׳ן ביליגסטען חוזק. מיט די פאַך-קורסען פאַר אָרימע לערן-יונגלעך האָט מען זיך געוואָרפען ווי מיט אַ ממזר און דערפיהרט צו אַזאַ לאַגע, אַז זיי האַלטען שוין נישט ווייט פון גסיסה. עטאַט צאָהלער, וועלכע זענען געקומען בעטען הנחות, פּראָלאָנגאַציעס, אָדער צולעגען

פ[illegible]ן איך זיך דעם גאַנצען יאָך און דאָס פיהרט אין אַ סך פאַלען צו צרות.

דער מאַן, וואָס האָט אין דעם ברען פון ליבע צוגעשטימט צו דעם „פּיפּסי-פּיפּסי-פּרינציפּ" ווערט באַלד דערעסען. ער געדענקט גאַנץ גוט ווי זיין מוטער האָט געשקלאָפט פון דער פריה ביז שפּעט אין דער נאַכט, אַז אַלע אין הויז זאָלען זיין צופרידען, זאַט און גליקליך און ער בענקט נאָך יענער פרוי וואָס זאָל איהם בעפרייען פון די פליכטען. עס ווערט איהם דערעסען די היים. דער סוף איז. אַז מען גט זיך אָדער מ׳שיידט זיך אָהן אַ גט.

די היינטיגע פרוי פערלאַנגט נישט פון מאַן, ער זאָל זיין אַ ריטער, אַז ער זאָל איהר פערטיידיגען מיט׳ן שווערד און זיין גרייט צו שטאַרבען פאַר איהר יעדער מינוט, אָבער זי קען נישט צוזעהן, ווען איהר מאַן איז געמיין קליין און נישטיג, דאָס וועט זי איהם קיינמאָהל ניט פערגעבען.

ווייל מענער זענען פאַרהאַן, וואָס זענען קרענקליך — קאַרג, וואָס ליידען יסורים. ווען זיי קומט אויס זיך שיידען מיט׳ן זלאָטי. עס זענען פאַרהאַן אַזעלכע צעהנדליגער טויזענטער. אָט די קאַרגקייט איז דער מלאך-המות פאַר דער יונגער פרוי, וואָס האָט זיך געמאָלען איהר מאַן אַלס איידעלען בּרייטהאַרציגען מענשען און דער סוף איז, אַז אין אַ סך פאַלען ברענגען אויס קריגערייען צווישען מאַן און פרוי אויף דעם געביט. עס איז די ענטוישונג, וואָס ברענגט צו אַ צוריסענעם לעבען.

נישט אַלע מאָהל איז דער מאַן די אורזאַך פון קריגערייען און פון דעם פונאַנדערגעהן זיך. עס איז די פרוי וואָס פערורזאַכט די אַלע צרות, אָט איז למשל אַנ׳ענטפער, וואָס איז כאַראַקטעריסטיש:

— איך בין קיין ערפאָלגרייכער מענש און מיין פרוי קען עס מיר ניט פערגעבען. איך בין פערנומען פון אינדערפריה ביז שפּעט אין דער נאַכט. אָבער קיין גליקען מאַך איך ניט. די פרוי מיינע קען מיר נישט פערשטיין אָבער זי דענקט, אַז איך בין אַ קאַלטע לינג און לעבער, אַז מיך קימערט נישט קיין זאַך און זי נעמט דאָס אָן אַלס בעוויז, אַז איך האָב איהר נישט ליב. אַז מיר קימערט נישט דאָס הויז און איך בין זיכער, אַז די איינציגע זאַך, וואָס ברענגט צו קריגערייען צווישען אונז איז די געלד-פראַגע, ווייל ווען מיר רעדען וועגען פּרנסה, ווען מיר פערברענגען אַזוי זיך, איז זי גוט צו מיר. איז זי פריינדליך ביז גאָר.

און אַ דאַמע איז זיך אַליין מודה, אַז די אורזאַך פון די קריגערייען איז זי און נישט דער מאַן.

— מיר רעדען נישט וועגען געלד, מיר דיסקוטירען נישט קיין זאַך, וואָס האָט צו טוהן מיט פּרנסה. אָבער מיין מאַן פערשטעהט מיך גאַנץ גוט, ער ווייסט, אַז איך דענק אַלע מאָהל וועגען דעם, אַז ער האָט געדאַרפט טוהן מעהר, כדי צו האָבען ערפאָלג, און כאָטש איך מייד אויס צו בעטען געלד ביי איהם, ווען איך קאָן נאָר, מאַכט עס די לאַגע נישט בעסער, ווייל איך טוה דאָס גאָר, ווייל איך קען נישט זעהן, ווי ער נעמט זיך חשבון׳נען, וויפיעל ער האָט אין באַנק און וויפיעל ער קאָן ארויסציהען, דאָס איז וואָס רעגט מיר אויף און איך גיס אויס מיין צאָרען אויף איהם זייער אָפט.

די צרה איז, וואָס אין אַ סך פאַלען ווייסען נישט די מענשען, אַז דאָס איצטיגע לעבען איז אַנדערש פון אַמאָליגען, אַז עס קאָסט אַלץ טייערער, זיי רעדען נאָך אַלץ וועגען דעם געלד ווי מען האָט גערעדט מיט פינפצען, צוואַנציג יאָהר צוריק, און ווען מען זעצט זיך אויסרעכענען וויפיעל מען דאַרף האָבען צום לעבען, רעכענט מען נישט לויט די איצטיגע קאָסטען אויף זאַכען. ווען מען כאַפּט זיך, אַז די סומע וואָס מען האָט פריהער בעשטימט איז נישט גענוג, ווערט מען אויפגערעגט און מען וואַרפט די שולד

זייער עטאַט אויף ראטעס האָט מען טראַקסירט ווי קנעכט, וואָס וואָלטען געווען בעשאַפען צו זיין שקלאַפען צו דער גמינע. ס'איז אזוי ווייט אוועק, אַז דער לובלינער סעקרעטאַר האָט געפאַטשט עטאַט-צאָהלער'ס און זיך אָנגעהויבען פיהלען, ווי ער וואָלט די שטאָדט מפרנס געווען. אַז מ'האָט די אַלע סאַקטען פערעפענטליכט אין דער פרעסע, האָט דער לובלינער אונטערגעפיהרט עטליכע גמינע-העלדען און ארויסגעלאָזט אין די גאַסען אויפ'ן חשבון פון גמינע און אָהן וויסען און אָהן הסכם פון דער גרעסטער מעהרהייט פון דער גמינע אַ פינסטערען פאַמפלעט-פלאַקאַט געגען רעדאַקטאָר, וואָס האָט נאָך מעהר בעשמירט און בעשמוצט די גמינע.

האָט מען געפרעגט, צי אויפ'ן פאָסטען פון אַ גמינע-סעקרעטאַר האָט זיך שוין נישט געפונען אַ ראַדאָמער איינטעליגענטער מענש, אַ בן-עיר, אַ פאַמיליען-מענש, וועמען עס האָט אַמאָהל געקאָסט די שטאָדט, און מ'האָט אונז געמוזט זוכען אַזאַ מציאה פאַר צעהנדליגער טויזענדסטער זלאָטעס אַ יאָהר אונז אין לובלין; אַז מ'האָט געפרעגט פאַר וואָס די לובלינער קהלה האָט ארויסגעלאָזט אַזאַ וואָשנע בעשיינונג, האָט מען געענטפערט מיט אַ פראָצעס אין געריכט און דער דאָזיגער פרעמדער האָט געהאַט די חוצפה איינצוקלאָגען דערפאַר אָרטיגע תושבים צום פּראָקוראָר, פאָדערענדיג פאַר ראַדאָמער בירגער צוויי חדשים קרימינאַל. דעם גאַנצען גמינע-אַפּאַראַט האָט דער דאָזיגער לובלינער „העלד" געשטעלט אויף די פיס און גאַנצע וואָכען צוגעגרייט בשותפות מיט זיינע פּראָטעקטאָרען די געוויכט'ס-פּראָצעדור. געלד פאַר אַדוואָקאַטען איז קיין מניעה נישט געווען. די גמינע-קאַסע איז א פעטקיהעלע.

אויף ווי ווייט דער דאָזיגער לובלינער קהל-שרייבער רובינליכט איז נויטיג אין גמינע קאָן בעווייזען דער פאַקט, וואָס פאַראַיאָהרען בעת דער וואַיעוואָדסטוואָ-רעוויזיע אין גמינע האָבען די רעווידענטען איהם, דעם לובלינער געלען יונגערמאַן געפרעגט, אַז וואָס אייגענטליך ער טהוט אין גמינע און אין וואָס עס בעשטעהט זיין טהעטיגקייט. דערויף האָט דער לובלינער געבעטען צוויי טעג צייט צו געבען אַ ענטפער, אין וואָס עס בעשטעהט זיין אַמט'ס-טהעטיגקייט. דאַנגען איז געזעסען אין שווער געאַרבייט דער בוכפיהרער ה' מעלעכיאַר און געגעבען כסדר עטליכע טעג און נעכט אויספיהרליכע ערקלערונגען און איבערגעמישט די גאַנצע בוכהאַלטעריע פון עטליכע יאָהר, און האָט בעלויכטען פאַר די רעווידענטען יעדער קלענסטער איינצעלהייט, אזוי ווייט, אַז די גמינע-לייט האָבען זיך ענטציקענד אויסגעדריקט איבער דער זעלטענער און מוסטערהאַפטער בוכפיהרונג פון ה' מעלעכיאַר צוגעבענדיג, אַז ער פערדיענט אַ מאָנומענט, וואו אויף מאַרמור-שטיין זאָל זיין אויסגעקריצט זיין נאָמען, ווייל ווען נישט מעלעכיאַר וואָלט געווען שלעכט...

און דאָך...

דער לובלינער העלד, נישט קענענדיג פערגינען דעם רוהם, האָט מעלעכיאַר'ן, וועלכער האָט איהם, אגב געשטערט אין זיינע שוין צופיעל ברייטע רעכט... גענומען ארבייטען מעשים און פיהרען פינסטערע אינטריגעס געגען מעלעכיאַר'ן אזוי לאַנג ביז דער, וואָס מ'האָט ערשט נעכטען אזוי גערימט, האָט געמוזט אַ דאַנק דעם לובלינער מיט מוליער'ן בשותפות פערלאָזען די גמינע.

ס'איז אוועק אזא אָרדנונג אין קהל-שטוב, אַז ביסלעכווייז האָבען אָנגעהויבען הערשען מיט דער גאַנצער פאַרע עטליכע פערזאָהן מיט'ן לובלינער בראש און מ'האָט נישט געפרעגט נאָך קיינעם. דער ראט איז געשמאַק געשלאָפען און נישט אָבגעהאַלטען קיין זיצונגען צו האַלבע יאָהרען. ס'איז געוואָרען הפקר אויפ'ן גאַנצען פראָנט. די עטליכע פרנסים וואָס האָבען נישט געקאָנט צו קוקען האָבען מעהר נישט געקאָנט טוהן ווי שווייגען און פערבייסען די ליפען, ווייל זיי האָבען פשוט נישט געהאַט די מעגליכקייטען צו קימען צום וואָרט, מחמת דער זיצונג ס-זאָהל פון ראט האָט געפוסטעוועט. און מ'האָט נישט גערופען קיין זיצונג, וואו זיי זאָלען קאָנען לאָזען הערען זייער שטים.

דער לובלינער יונגערמאַנטשיק האָט זיך געפיהלט ווי ביים טאַטען אין וויינגאַרטען. נישטאָ קיין ראַט. נישטאָ קיין מעלעכיאַר, וועלכער זאָל האַלטען זיין פעסטע האַנד איבער די קאַנצעלאַריע אָרדנונג. נישטאָ מעהר די אָפּאָזיציע ווי אַ מרדכי לייב פישמאַן, משה ראַזענבוים, איידעלבוים. די פירמע „שקר און שלים'מזל" אין די פערזאָנען פון מוליער, ווייַנטרויב, ציטרין, ווייסמאַן. רובינליכט האָבען געלויבט און געדאַנקט דעם הימעל, וואָס זיי האָבען גע'פטר'ט די 34 טרנפים און זיי הערשען מיט גאָט'ס גענאַד אויף זייער אָרט איבער די אָרימע שעפעלעך פון ראַדאָמער כלל ישראל. איז טאַקע צווישען מוליער, ווייַנטרויב, ציטרין, ווייסמאַן, רובינליכט געווען א לעבען ממש צוקער-זיס, אַ מחיה נפשות, אַ ראָמאַנטישע אידיליע. אַז מ'האָט זיך אונז געקושט פון די פיסקעלעך. ס'איז דערגאַנגען אזוי ווייט, אַז דער דאָזיגער שלום-בית איז געוואָרען אפילו ביי איינענע שוין צופיעל פערדעכטיג... דאָס האָט דערשמעקט דער לובלינער ראַפינירטער תכשיט רובינליכט, און ער האָט געלאָזט בעפעהלען, צו די יעניגע פרנסים, אַז קוים וועלען זיי זיך ענטוואגען געגען איהם ארויסצוטרעטען וועט זיין דמים בראשו, אויף יודיש הייסט עס, אַז זיי וועלען מיט בלוט בעצאָהלען.

אזוי איז עס געגאַנגען, וואָכען, חדשים, יאָהרען ביז... ביז די קאָמעדיע האָט זיך געענדיגט און דער בלאָטער האָט ענדליך געפלאַצט.

מצד דער סטאַראָסטוואָ-מאַכט איז פעראָרדענט געוואָרען אַ רעוויזיע. וועלכע וועט זיך שוין איצט ענדיגען מיט אַנדערע קאָנסעקווענצען. אַלענפאַלס נישט קיין פויגעלדיגע פאַר יענע הערען.

יאָ, רבותי, פון קהל-שטוב, ווען מיר האָבען פון אייך געפאָדערט איהר זעלבסט זאָלט דורכפיהרען אַ ראַדיקאַלע סאַנאַציע און ענדליך איינפיהרען אַ גערעכטיגקייט'ס-אָרדנונג אין די גמינע-פערהעלטנישען, האָט איהר אונז ציניש ארויסגעלאַכט, נישט בלויז אויסגעלאַכט, נאָר ווען איהר זענט בכח, וואָלט איהר אונז אויף סיביר אוועקגעשיקט. אָבער די צייט האָט זיך אין אייך נוקם געווען און איהר אַליין מיט אייער שלים'מזל'דיגע אָרדנונג האָט בידים צוגעפיהרט צו דער יעצטיגער לאַגע.

קיינער איז אייך נישט שולדיג, נאָר איהר אַליין זענט די שולדיגע און ווי מייסט וועט איהר האָבען צו פערדאַנקען און צו געדענקען אייער ליבלינער „העלד"...

ב. צוויג.

פון איינעם אויפ'ן אַנדערען. דער סוף איז, אַז עס ענטוויקעלט זיך אַ פיינדשאַפט צווישען מאַן און פרוי וואָס מוז ברענגען נישט צו קיין גוטע רעזולטאַטען.

ווען פאָהרלעך קאָנען ביי זיך אָבמאַכען, אַז די פרוי איז די ווירטען, אַז זי קען פיהרען די אויסגאַבען, אַז מען קען איהר געטרויען, דאַן וואָלטען פיעל רייסטערייען אויסגעמיטען געוואָרען, אָבער מען טוט עס נישט, דער מאַן קוקט אויף דער פרוי ווי אויף זיין פיינד, ער איז זיכער ווען די פרוי וואָלט נאָר וועלען, וואָלט זי געקאָנט מעהר אָפּשפּאָרען. אָבער זי וויל עס נישט און ער קריגט איהר פיינט.

דער מאָדערנער מענש מוז זיך איבערבראַנדערשען און זעהן צו באַקעמפען דעם גרויסען חשק צו האָבען אַ סך געלד, ווען די געלד-פראַגע וועט פערטריבען ווערען פון דער פאַמיליע וועט זיכער ווערען איינגעשטעלט אַ געזונטער און בעסער לעבען.

ל. ש. ב.

א געניאלער איינפאל פון א בעל-דרשן.

פערהאַן אין אונזער ראַדאָמער געגענד אַ קליין שטעדטעלע ק. האָט דאָרט די טעג פאַסירט אַ באמת סענסאַציאָנעלע געשיכטע.

מיט עטליכע חדשים צוריק איז אַהין אַראָבגעקומען אַ יונגער לעהרער מיט אַ פרוי און קינדער.

בלוצים האָט זיך אין שטעדטעל בעוויזען אַ פרוי פון אַ יאָהר 40 זעהר אַ פיאוסע, וועלכע איז אוועק צו די חשובסטע בעלי הבתים פון שטעדטעל און זיי געוויזען אַ כתובה, אַז זי איז נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי... דעם יונגען לעהרער'ס געזעצליכע פרוי. מיט טרערען אין די אויגען האָט זי דערצעהלט, אַז ער האָט איהר אוועקגעוואָרפען און האָט חתונה געהאַט מיט זיין יעצטיגע ווייבעל, וועלכע איז אויך אגב אנ'אשת איש מחמת זי האָט אין קובא אַ מאַן מיט קינדער.

פערשטעהט זיך, אַז ווען דער לעהרער האָט דערזעהן די פרוי איז ער געוואָרען בלייך ווי קאַלך. באַלד איז ער אָבער געקומען צו זיך און דערקלערט פאָלגענדעס:

— איך'בין אַ לענגערע צייט געווען

אין שטעדטעל, פון וואנעט די פרוי שטאמט. איך בין געווען ארים און עלענד, האבען דאן איהרע עלטערען מיר מקרב געווען און אריינגענומען צו זיך אין הויז און מיר איינגעשמיסט, אז מ'וועט מיר געבען א גרויסען נדן און אפשרייבען פאר מיר דער מויער, אבי איך זאל נעמען זייער טאכטער.

איך האב זיך געלאזט איינרעדען, און מ'האט געמאכט אלע הכנות צו דער חתונה.

באלד האב איך זיך אבער ארומגעזעהן, אז מ'וויל מיר אבנארען און איך בין אנטלאפען פאר דער חופה און ביי איהר איז געבליבען די כתובה.

פון דער נייע ערקלערונג פון לעהרער, איז דאס שטעטעל פשוט געגאנגען אויף רעדלעך, און מ'האט זיך נישט געקאנט געבען קיין עצה ווי אזוי דערגעהן דעם אמת.

גראד איז דעם טאג געקומען אין שטעטעל א ווייס גרויער בעל-דרשן, א למדן, האט מען זיך צו איהם געווענדעט נאך אנ'עצה. ער האט באלד געהייסען אוועקשטעלען אין לעהרערס צימער א גרויסען קאסטען, אריינזעצען אין איהם א פערטרוי'לעבען מענשען און דעם קאסטען פערדעקען מיט א ליילעך. ווען מ'האט אזוי געטוהן, האט דער בעל-דרשן פעררופען צו זיך דעם לעהרער און די פרעמדע פרוי און געהירקט אויף זיי, אז זיי זאלען אריינגעהן אין יענעם צימער און דארטען פרובען זיך צונויפרעדען, כדי צו דערגרייכען צווישען זיך א פערשטענדיגונג.

דאס פארל איז אריין אין צימער און צווישען זיי איז פארגעקומען אזא שמועס:

ע ר — וואס האסטו צו מיר? פאר וואס האסטו אויסגעקלערט, אז איך האב מיט דיר געשטעלט חופה? דיינע עלטערען האבען מיך געוואלט אפנארען, וואס זשע קומסטו מיר פערשטערען דאס לעבען?

ז י — אמת כ'בין טאקי מיט דיר נישט געשטאנען אונטער דער חופה, אבער כ'האב דיך זעהר ליב; קום צו מיר, מיר וועלען חופה שטעלען און לעבען א גליקליך לעבען...

ע ר — כ'קאן עס נישט טוהן, איך האב ליב מיין פרוי און קינד.

ז י — כ'וועל איהר געבען גענוג געלד אויף אויסצוהאלטען דאס קינד.

ע ר — כ'קאן עס נישט טוהן; דו האסט מיך זעהר קאמפראמיטירט. דו האסט זיך ערלויבט צו זאגען, אז זי האט א מאן אין קובא.

ז י — כ'האב געוואלט דיך קאמפראמיטירען. אז דו זאלסט איהר אוועקווארפען און דיך זאלען די בעלי-בתים ארויסטרייבען פון שטעדטעל, און ממילא וועסטו קומען צו מיר.

ע ר — כ'וואלט אלץ איינס נישט געקאנט קומען צו דיר; כ'האב ליב מיין פרוי און איך וועל מיט איהר זיך קיינמאהל נישט שיידען.

נאך דעם אריגינעלען שמועס אין דער פערטרויליכער מענש ארויס פון קאסטען און דערצעהלט די פרטים פון גאנצען שמועס, דא האט מען ערשט די אלטע פריילין משלח געווען פון שטעדטעל טאקי מיט גרויס פאראד.

סקאנדאליעזע ווירטשאפט

רעזולטאטען פון דער רעוויזיע אין דער יודישער גמינע.

אין צוזאמענהאנג מיט דער רעוויזיע אין דער ראדאמער יודישער גמינע, איז די היגע פוילישע צייטונג „אפיניע" פון היינטיגען זונטאג ארויסגעטרעטען ממש מיט א רעוועלאציע-ארטיקעל, אונטער דעם אויבענדערמאנטען טיטולקאפ.

„אפיניע" שרייבט:

„די יודישע גמינע אין ראדאם ווערט נישט אנגעפיהרט דורך פארשטעהער, וואס זאלען רעפרעזענטירען די גאנצע יודישע בעפעלקערונג אין ראדאם. פון זייט א פאר יאהר איז די גמינע געווארען דער אייגענטום-בעזיץ פון קוים עטליכע יחידים, וועלכע ערלויבען זיך אויף פערשידענארטיגע איבערשרייטונגען.

דאס זיינען די ה"ה ארוואקאט מולער, ראט-פרעזעס פרענקעל און דער סעקרעטאר פון דער גמינע רובינליכט.

די רעוויזיע, וואס איז די טעג דורכגעפיהרט געווארען מצד דער סטאראסטווא, האט בעוויזען, אז די גמינע, אנשטאט צו פערנעמען זיך מיט רעליגיעזע און קולטורעלע פראגען לטובת דער יודישער בעפעלקערונג, האט זי גאנצע יאהרען געפיהרט א ליידענשאפטליכען, פאליטישען קאמפף מיט'ן רב קעסטענבערג און בכלל מיט אלע יודישע בירגער און אפילו גמינע-בעאמטע, וועלכע סימפאטיזירען מיט דער פוילישער מלוכה-שעפערישער בעוועגונג און ארבייטען מיט מיט דער רעגירונג.

אזא מין צושטאנד האט נאטירליך זיך פאטאל אבגעשלאגען אויף די פינאנסען פון דער גמינע. די פערוואלטונג האט ביז איצט נישט אויסגעצאהלט די פערלעגענע פון פאר 5 חדשים פענסיע דעם רב טייטעלבוים און די פון פאר דריי מאנאטען פערלעגענע פענסיע דעם רב קעסטענבערג. דער עטאט-אבצאהל צ'זישען דער יודישער בעפעלקערונג איז שלעכט אויסגעמאכטען געווארען. די אפטע נישט ריכטיג ארויפגעלעגטע עטאט-שטייערען פערארזאכען פיעל אנקלאגעס, רעקורסען און אונצופרידענהייט. די קרוין פון דער סקאנדאליעזער פינאנסיעלער ווירטשאפט פון דער גמינע-פערוואלטונג, זיינען די איינפאך אונערהערטע וועקסעל-אפעראציעס. בעת דאס דורכפיהרען די רעוויזיע שטייגט איבער די סומע פון די אויסגעשטעלטע וועקסלען די ציפער פון 70 טויזענד זלאטעס. דערביי זיינען די וועקסלען פערזעהען מיט די אונטערשריפטען פון גמינע-וואזשני, אלס אויסשטעלער, אדער א גענצליך אונבעקאנטער אין שטאדט און אפילו אזא אויסשטעלער, וואס עקזיסטירט נישט.

אלע פאליטישע סובסידיעס זיינען דורך דער פערוואלשונג בעטראכט געווארען אלס די וויכטיגסטע פאדאטקעס.

אין דער ביורא, ביי דער קאסע- און בוך-פיהרונג דערגעהען די אומארדנונגען ביז דער העכסטער מדרגה. וואס וועט אהן צווייפעל צווינגען די מאכט דאס אלעס פארצושטעלען דער פראקוראטור.

עס געהט דא אין דער ערשטער רייה וועגען לאזען אין גאנג וועקסלען אהן א ערלויבניש פון דער אויפזיכטס-מאכט און אהן א געהעריגען בעשלוס פון קהלה-ראט, וועקסלען וואס בעשווערען שוין אפילו דעם נאך נישט אנגענומענעם און דורך דער מאכט נאך נישט בעשטעטיגטען בודזשעט פון יאהר 1930. (ארט. 324 פון שטראף-קאדעקס). די גמינע-פערוואלטונג וועט געוויס צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט לויט'ן ארטיקעל 656 פון שטראף-קאדעקס (פאר דער נישט געזעצליכער פיהרונג פון די רעכנונגען און קאסע-ביכער, — דאס פעהלען די געהעריגע קאסע-דאקומענטען.) און לויט ארט. 667 (פאר פעלשען די ביכער).

אין רעזולטאט פון דער רעוויזיע דארפען דער ראט און פערוואלטונג אונבעדינגט פונאנדערגעלאזט ווערען. צו דער סקאנדאליעזער ווירטשאפט פון דער גמינע דארף שוין ענדליך א סוף געמאכט ווערען. מיר צווייפלען נישט, אז אין דעם פאל, א דאנק די פשוט-אונערהערטע רעזולטאטען פון דער רעוויזיע וועט דער ה' אדעלבערג, דער מיניסטעריאל-ראט אין מיניסטעריום פאר רעליגיעזע ענינים, שטעמפלען די רואינירענדע ווירטשאפט אין גמינע. די עפענטליכע מיינונג פאדערט די זאפארטיגע אויפלעזונג פון דער גמינע-פערוואלטונג, פעראָרדנען נייע וואהלען (אויף וואס ס'מוז זיך געפונען א יורידישער אויסגאנג) און דער עיקר צו נאמינירען ביז דאן א קאמיסאר, מיט'ן צוועק איינצושטעלען א שפארזאם-ווירטשאפטליכע ארדנונג. אויב אזעלכעס איז אויסגעהאלטען פון יורידישען שטאנדפונקט. אזוי ווי אין היגען מאגיסטראט. וואו עס געפינט זיך אלס קאמיסאר דער ד"ר גערניכאווסקי, איז עס ממילא אויסגעהאלטען אין דער היגער גמינע.

מיר פערהאפען, אז די מאכט וועט ארויסציהען די קאנסעקווענצען און וועט די שולדיגע אין די אלע מיסברויכען, ווי אויך פאר פערוואהלאזען אין דער פערוואלטונג די קהלה ענינים איבערגעבען צו דער פראקוראטור".

Od wielu lat już istniejące

Biuro Próśb TŁOMACZEŃ — i — PRZEPISYWAŃ

p. f. „PROLITEX"

RADOM, WAŁOWA 5, oficyna I-e piętro.

USKUTECZNIA

Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych, wojskowych i paszportowych oraz **rekursy do wszystkich urzędów państwowych i administracyjnych**

KORESPONDENCJA HANDLOWA

umowy i punkt. przedrejentalne

מוליער, רובינליכט, זאלען צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

ווען גאנג פון דער רעוויזיע אין גמינע ווערען מיר געוואויר פאלגענדע אינטערעסאנטע פרטים:

אין די גמינע ביכער האט מען געפינען פיעל פאזיציעס פון פראצענטער וואס זענען אויסגעצאלט געווארען אויף גרויסע סומעס געלד א געוויסען ווייכנאכט. ווען די רעווידענטען האבען געפרעגט דעם „פעריהמטען" גענעראל-סעקרעטאר רובינליכט ווער ס'איז דער דאזיגער ווייכנאכט וועמען מ'האט געצאלט אין איין צאהלען אזעלכע געלדער, האט ער געענטפערט, אז ער קען נישט אזעלכען. ווען מ'האט פון איהם פערלאנגט ער זאל געבען א שריפטליכע בעשטעטיגונג, אז ער האט אויסגעצאהלט גרויסע סומען געלד א מענש וועמען ער קען נישט. האט ער זיך דערפון אבגעזאגט און וועגען דעם איז צוגעשטעלט געווארען א פראטאקאל מיט עדות. אין די קרייזען, וועלכע פעראינטערעסירען זיך מיט'ן יעצטיגען מצב אין גמינע האט מען דעם איינדרוק, אז דער „אונבעקאנטער" ווייכנאכט זאל זיין רובינליכט בכבודו ובעצמו, וועגען וועמען די שטאדט רעדט שוין לאנג, אז ער האט פיל טויזענדטער זל. אויף פראצענט.

ביים פערהערען די גרויסע „באנקירען" פלאמענבוים, מאנדעלבוים, וועלכע האבען אונטערגעשריבען וועקסלען פאר דער גמינע אויף צעהנדליגער טויזענדער זלאטעס, וועלכע שפאצירען יעצט ארום אין שטאדט — האט מען זיי געפרעגט, וואספארע סחורות די גמינע האט זיי צוגעשטעלט און פערקויפט. דערויף האבען זיי געענטפערט, אז זיי האבען געשריבען לויט א בעפעהל. אויף דער ווייטערער פראגע, ווער ס'איז געווען דער בעפעהל-געבער, האבען זיי געענטפערט, אז דאס איז רובינליכט.

אויך גיעט מען איבער, אז די סטאן ציווילנע ביכער, וואס זענען רעווידירט געווארען דורך דעם דעלעגאט פון דער קעלצער וואיעוואדסטווא יאקומאוו, זענען געפינען געווארען נישט אין דער געהעריגער ארדנונג.

לויט די ענטדעקטע רעוועלאציעס און לויט ווי עס ענטוויקעלט זיך דער גאנג פון דער אויספארשונג, הערשט די איבערצייגונג, אז דער פראצעס פון דער גמינע-פערוואלטונג מוליער, מיט'ן גענעראל-סעקרעטאר רובינליכט, וועלכע זענען געווען די פראקטישע פיהרער און געווען צווישען זיך געבונדען אינגעקייטעלט זאלען פאר'ן צופיהרען צו אזא אונערהערטע לאגע, צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכע פעראנטווארטליכקייט.

ווי מיר הערען זאל אויך דער אדוואקאטען-ראט אין לובלין אננעמען א שטעלונג צו דער פערזאהן פון ה' מוליער אלס אדוואקאט אין אוזאמענהאנג מיט די רעוועלאציעס אין גמינע.

די פעראנטווארטליכקייט פאלט איינגענטליך ארויף אויף אלע דאזארעס, נאר איבערהויפט אויף די פריהערע צוויי דערמאנטע רעדעל-פיהרער. ס'וואלט זעהר וואונשענסווערט געווען, אז די האנדווערקער-דאזארעס, וועלכע האבען שטענדיג פראטעסטירט געגען אזא חאאטישע ארדנונג מצד מוליער און רובינליכט, אראבווארפענדיג נאך מיט א צייט פריהער די מאראלישע פעראנטווארטליכקייט — אז זיי זאלען אפיציעל זיך אבזאגען פון זייערע מאנדאטען און ארויסציהען זיך פון אזא אוואנטורע.

דער היינטיגער ראדאמער סטאראסטא, וועלכער פעראינטערעסירט זיך אלזייטיג מיט'ן אלגעמיינעם געזעלשאפטליכען לעבען אין שטאדט, ווייזט ארויס צו דער יעצט-געשאפענער לאגע אין דער יודישער גמינע פיעל פערשטענדניסט, אביעקטיוויטעט און א גרויסע מאס וויסען אין ווירטשאפטליכען לעבען פון קהלה-וועזען.

די איין- און איינציגע בעשטעטיגטע דורכ'ן מיניסטעריום פאר קולטור און קונסט.

SZKOŁA MUZYCZNA w Radomiu, Zgodna 8 pod kier. P. GISSERA

מאכט בעקאנט, דאס די עגזאמענס און דאס פערשרייבען זיך פון נייע שילער און שילערינס פון די קלאסען: פידעל, פארטעפיאן, ויאלאנטשעל א. א. האבען זיך אנגעהויבען און דויערען ווייטער יעדען טאג פון 10—2 און 4—6.

די שילער נעמען אנטייל אין: שול-ארקעסטער, קאמעראל-מוזיק. טעאריע און סאלפעדזש — אומזיסט. — דער פראגראם איז שטרענג איינהייטליך לויט'ן ווארשאווער רעגירונג'ס-קאנסערוואטאריום. — די צייגנישען פון דער שולע זענען גילטיג אין אלע העכערע מוזיק שולען.

די לעקציעס קומען פאר א גאנצען טאג. — ביי דער שולע איז פאראן א ספעציעלע קלאס פאר אנפאנגער.

פאר זעהר בעגאבטע און טאלאנטפולע, אבער נישט פערמעגליכע שילער — טהילוויזע הנחות.

OGŁOSZENIE.

Gazownia Miejska i Zarząd Wodociągów i Kanalizacji miasta Radomia

podają do wiadomości, że na wykonywanie instalacyj gazowych i wodociągowo-kanalizacyjnych mogą zainteresowani otrzymać kredyt roczny oprocentowany w stosunku $12\frac{1}{2}$ %

Kredyt ten może być udzielony przez Komunalną Kasę Oszczędności w Radomiu na podstawie kosztorysów zatwierdzonych w Biurach Gazowni i Zarządu Wodociągów i Kanalizacji miasta Radomia.

Bliższe szczegóły w Biurach tychże instytucyj.

Radom, dnia 4 Września 1929 r.

ספארט.

זש.א.ס.ס. (ווארשא) — בר-כוכבא 2:3 (2:0)

דעם פערגאנגענעם שבת און זונטאג האבען די ראדאמער ספארט-ליבהאבער געהאט ווארשאווער געסט, וועלכע זענען פערבעטען געווארען דורך דער בר כוכבא בשותפות מיט די טשארני אויף צוויי פריינדשאפטס מעטשען. דער ערשטער איז פארגעקומען שבת מיט בר-כוכבא.

צוליב נישט-פאראויסגעזעהענע סבות איז ב"כ אויפ'ן דאזיגען מעטש ארויסגעטרעטען מיט עטליכע רעזערוו-שפילער, און דאך האבען זיי געהאט א איבערמאכט. אין רעזולטאט ציעלט ב"כ 2 גאלען און ביים שטאנד 2:0 פאר די היגע איז פערענדיגט געווארען א העלפט.

נאך דער הפסקה לאזט כמעט כסדר פאטאל אדורך דער ב"כ-טויערמאן דעם באל און די ווארשאווער מאכען אזוי נאך 3 גאלען. די געסט נוצען אויס דאס מוטלאזיגקייט פון די ב"כ-שפילער (ניט קיין ווינדער דער ב"כ-טויערמאן האט אויף זיין געוויסען אלע 3 גאלען) און שיסען אויפ'ן געגנערס טויער. דער שפיעל קומט שוין פאר אין דער פינסטער און מ'האט פשוט נישט געזעהען וואו דער באל געפינט זיך. דער מעטש האט זיך פערענדיגט מיט'ן נישט-פערדינטען נצחון 3 געגען 2 פאר די ווארשאווער.

זש.א.ס.ס. — טשארני 3:1 (2:0)

דער צווייטער פריינדשאפטס-מעטש צווישען די דאזיגע ספארט-קלובען, וועלכער איז פארגעקומען צומארגענס זונטאג איז פערענדיגט געווארען מיט'ן זיעג 3:1 פאר טשארני.

דא מוז מען מודה זיין, אז טעכניש געשפילט האבען בעסער די ווארשאווער געסט און בעזונדערס האבען זיי אויף דער צווייטער העלפט געהאט א שטארקע איבערמאכט און געציעלט אויף טשארני'ס טויער מיט געפעהרליכע שאסען. און נאר א דאנק דעם טשארני-טויערמאן, וועלכער האט געהאט דעם טאג, זענען די אטאקעס פון די געסט כסדר ליקווידירט געווארען.

שיעד'ס-ריכטער ה' זדונעק — שוואך און ווייניג אריענטאציע.

טור (וויערזשבניק) — מכבי 1:1 (1:0)

די גלייכע געגנער טור—מכבי האבען זיך זונטאג געטראפען אין א מייסטער מעטש וועגען קל. „בע". באלד פון די ערשטע מינוטען אן בעקומט מכבי די איניציאטיוו אין איהרע הענד אריין און אטאקירט, נישט לאזענדיג דעם געגנער קומען צום ווארט. מכבי מאכט א גאל און דערמיט ווערט פערענדיגט די ערשטע העלפט.

נאך דער פויזע האט מכבי נישט אויסגענוצט א סך גינסטיגע מאמענטען. טור ציעלט א אויסגלייך-גאל און דער מעטש פערענדיגט זיך מיט רעמי (1:1).

שיעד'ס ריכטער — ה' בייטלער.

שיינבוים.

ראדאמער יודישער בעקער-צעך געלעגט דעם ערשטען שטיין צו א מעכאנישער בעקעריי.

דער ארגאניזירטער יודישער בעקער-צעך האט היינטיגען דינסטאג געלעגט דעם ערשטען גרונד-שטיין צו א גרויסען בנין, וואו עס דארף איינגעארדענט ווערען א מעכאנישע בעקעריי אין גרעסערען מאסשטאב.

דער בנין וועט אויפגעשטעלט ווערען אויף דער נארוטאוויטש גאס. אויפ'ן בעטרעפענדען פלאץ זענען היינטיגען דינסטאג געווען פערזאמעלט אלע ראדאמער יודישע בעקער-מייסטער און דאס לעגען דעם פונדאמענט איז פארגעקומען מיט א פייערליכקייט.

דעם ערשטען ציגעל צו דעם פארשטעהענדען גרויסען בנין האט געלעגט הר' קעסטענבערג. וועלכער האט געהאלטען אויפ'ן דערמאנטען פלאץ אין געגענווארט פון א גרויסע צאהל פערזאמעלטע א לענגערע רעדע. אין אווענד האט דער בעקער-צעך לכבוד דער פייערליכקייט איינגעארדענט אין האנדווערקער קלוב א גראנדיעזען באנקעט. דער פרעזעס אבא האך האט געעפענט דעם באנקעט און ס'האבען געהאלטען בעגריסונג'ס רעדעס הר' קעסטענבערג און די פארשטעהער פון קלוב די ה"ה: איירעלבוים, קאטליאר, קאסאי, לעווין, ראזענבערג, בערקאוויטש, און פון בעקער צעך ה' פלינארסקי א. אנד.

קאמיסאר אין קראנקען-קאסע.

נאך א לענגערען קאמפף מצד דער אפאזיציע צו דער פעפעעסישער לייטונג אין קראנקען-קאסע, איז ענדליך די מעג אויינגעזעצט געווארען פון דער צענטראל-מאכט אין ווארשא א רעגירונג'ס-קאמיסאר, אין דער פערזאהן פון פילקאוויניק יאן פילאוש. היינטיגע וואך האט דער ארבייט'ס-מיניסטער פריסטאר דורכפאהרענדיג ראדאם אבגעשטאט א וויזיט אין דער קראנקען-קאסע, וואו ער האט אבגעהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן נאמינירטען קאמיסאר.

די גימנאזיע „פשיאטשול וידזי" האט די זעלבע רעגירונג'ס-רעכט ווי ביז איצט.

אין שייכות מיט דער נאטיץ, וואס איז ערשינען אין א היגע פוילישע צייטונג, אז די יודישע גימנאזיע זאל האבען ארונטערגעפאלן אויף א נידעריגערע מדרגה, ווי קלאס „צע", האבען מיר זיך געווענדעט צום דירעקטאר אינוש. דוסאק מיט דער ביטע אויפצוקלערען ווי אזוי ס'גיין די פאקטישע לאגע. דער דירעקטאר האט קאטעגאריש אבגעלייקענט די ידיעה און ערקלערט, אז די גימנאזיע האט בעקומען א בריף פון קראקאווער שול-קוראטאריום דאטירט פון 5-טען ליפיעץ 1929 לויט'ן № II 7018/29 וואו ס'ווערט בעקאנט געמאכט די דירעקציע פון גימנאזיע, אז דאס בילדונג'ס-מיניסטעריום האט צוגעטיילט די היגע יודישע גימנאזיעס די זעלבע רעגירונג'ס-רעכט וואס די פריהערדיגע יאהרען.

די בעאונרוהיגונג צוליב דעם נאטיץ אין דער פוילישער צייטונג מצד די עלטערען און שילער איז פולשטענדיג אונבעגרינדעט.

קאנצערט פון אונזער בן-עיר דעם פידעל-ווירטואז שמעון באקמאן.

מארגען שבת-צונאכט וועלען מיר האבען דאס פערגעניגען צו הערען אונזער ראדאמער ליבלינג שמעון באקמאן. אונזער בן-עיר איז א שם דבר אין דער וויענער קינסטלערישער וועלט, וואס איז אין ענין נגינה און מוזיק איינע פון די מאסגעבענדסטע אויטאריטעטען אין דער וועלט.

פאריגען ווינטער, דעם 17-טען לוטי האט אין וויען געזאלט פארקומען א קאנצערט פון שמעון באקמאן מיט'ן בעריהמטען וועלט-ווירטואז יאקוב גימפעל. דעם קאנצערט האט איינגעארדענט דער דירעקטאר פון רוסיש-מוזיקאלישען פערלאג א. דזשימיטראווסקי אין וויען, דער פערשפרייטער און דער פראפאגאנדיסט פון ד[illegible] אישער מוזיק. ס'איז שוין רעקלאמירט און אפישירט געווען איבער וויען. לייזער אבער איז באקמאן קראנק געווארען און דער קאנצערט איז דאדורך אבגערופען געווארען. דאס זעלבע איז געווען מיט א צווייטען קאנצערט, וואו באקמאן האט געזאלט ארויסטרעטען אין זאהל פון דער וויענער אקאדעמיע.

אייף ווי ווייט באקמאן איז אין וויען בעליבט און אנגעזעהן בעווייזט דער פאקט, וואס נאך דער קראנקהייט האט דער פראפעסאר פון דער וויענער אקאדעמיע סטווערקא און דער פידעל-אויסארבייטער פון דער שטאדט-אפערע יאן שטובינגער איהם געשענקט א מתנה א פידעל פון דער בעוויסטער פירמע „פיסטעלטאלע".

דער היינטיגער קאנצערט וועט זיין נאך רייכער און אינטערעסאנטער פון אלע מאהל, ווייל באקמאן געהט כסדר פארווערטס און פערפאלקאמט זיך אלץ מעהר אלס גרויסער קינסטלער.

א גרויסע גנבה.

אין דער וואהנונג פון הר' קעסטענבערג איז פאריגען פרייטאג-צונאכט'ס אויסגעפיהרט געווארען א גרויסע גנבה. ווען דער כשמש איז גאכ'ן דאווענען אהיים געגאנגען עסען, האט מען מיט צוגעפאסטע שליסלען געעפענט די איינגאנג-טהיר און נאכהער אויפגעשלאגען די גארדעראבע-שאנק, פון וואנען די גנבים האבען ארויסגענומען פרעמדע דעפאזיטען-געלדער, איינגעלעגט ציהרונג און דאס גאנצע ציהרונג פון הר' קעסטענבערג'ס שווינער, א אלמנה, ווי אויך 115 רובעל גאלד, 1500 טשעכישע קראנען, 200 רובעל זילבער און פיעל פרעמדע איינגעלעגטע וועקסלען אויף א סומע פון עטליכע און פערציג טויזענד זלאטעס. כמעט אלע ווערטפולע מלבושים און די אלע זילבערנע חפצים פון שטוב זענען שוין געווען פערפאקט. פלוצלינג אבער איז אנגעקומען דער שמש, וועלכער, דערזעהענדיג די אויפגעבראכענע טהירען האט אויפגעהויבען א געוואלד, פון וואס די גנבים האבען זיך דערשראקען און פערשווינדען. צווישען די צוגע'גנב'עטע זאכען געפינען זיך אויך דער בוך, וואו עס זענען געווען פערצייכענט די פקדונות, ווי אויך פערשידענע זכרונות, מעמוארען פון אייגענע איבערלעבענישען, און מאנוסקריפט, און פיל אנדערע בעדייטענדע דאקימענטען.

ווי כ'ווייזט זיך ארויס, זאל די גנבה זיין א געפלאנטע, ווייל מיט עטליכע טעג צוריק זענען פלוצלינג פון דער וואהנונג פערלוירען געווארען אלע שליסלען פון די טהירען און מיט די זעלבע שליסלען זאל האבען צושטאנד געקומען דער דרייסטער „וויזיט".

די פאליציי פיהרט א שטרענגע אויספארשונג צו ענטדעקען פאר יעדען פריין די גנבים.

די היגע פוילישע צייטונג „אפיניע" מעלדענדיג וועגען דער גנבה זאגט זיך ארויס, אז ס'איז פארהאן אנ'השערה, אז די גנבה זאל האבען א פאליטישען אונטערשלאק, מחמת צווישען די פערשאונדענע זאכען זענען אויך נעלם געווארען וויכטיגע דאקומענטען.

■ ■ ■ ■

Kino ODEON w Radomiu.

ANONSUJEMY

Od 16 Września WIELKĄ UROCZYSTĄ PREMJERĘ

filmu

MIŁOść i ŁZY SZOPENA

cudowny, pełen niewypowiedzianego uroku i czaru dramat wielkich uczuć wielkiego człowieka

Wytwórni: Societe des films Historiques.

Opracowany przez króla francuskich reżyserów HENRY ROUSSELA

według scenarjusza

HENRY DUPUY-MAZUELA

FRYDERYK SZOPEN	— —	PIERRE BLANCHAR
Marja Wodzińska	— —	Mary Bell
George Sand	— —	Germaine Laugier
Delfina Potocka	— —	Zofja Zajączkowska
Antoni Wodziński	— —	Stefan Czacki
Józef hrabia Skarbek	— —	Rene Maupre
Księżna Czartoryska	— —	Marja Serta
Franciszek Liszt	— —	Jaques Maury
Hrabia Wodziński	— —	Jean Calain
Hrabina Wodzińska	— —	Georgette Sorelle
Wojewoda	— — — —	D'Arcy Brissac

Specjalna ilustracja muzyczna w powiększonym komplecie, która pozostaje na sezon pod dyrekcją JÓZEFA SZYMKIEWICZA.

Film, którego polecać nie potrzebujemy.

קעלצער אבטיילונג.

קהלה-בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1930.

ווי מיר ווערען אינפאָרמירט, זאָל די קהלה-פערוואַלטונג, שוין אין די נאָנטסטע טעג צוטרעטען אויסצואַרבייטען דעם קהלה-בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1930.

ביאַלאָגאָנער שחיטה איבערגעגאַנגען אין קהלה.

אויפ'ן סמך פונ'ם בעשלוס פון דער קהלה-פערוואַלטונג, איז די ביאַלאָגאָנער שחיטה איבערגעגאַנגען אין דער קעלצער קהלה.

די אידישע גאַסען דאַרפען נישט אויסבּרוקירט ווערען.

ווי בעקאַנט, ווערט לעצטענס אַדורכגעפיהרט אין קעלץ די קאַנאַליזאַציע-אַרבייט, פון וועלכער א גרעסערער טהייל איז שוין באַלד פערענדיגט. די גאַסען וואָס זענען ווייניגער בעוואוינט דורך אידען, ווערען די שאָסעען און טראָטואַרען, ווי נאָר די קאַנאַליזאַציע-אַרבייט ווערט פערענדיגט — באַלד פעראַכטען און געמאַכט אין דער בעסטער אָרדנונג. דאַגעגען די גאַסען, וואָס ווערען מעהרסטענטייל בעוואוינט דורך אידען, ווי צ. ב. ש. די באָדזענטינער גאַס, אַלטע וואַרשעווער, נייע-וועלט, קאָזשא א. ד. ג., ווערען די שאָסעען און טראָטואַרען, נאָכ'ן פערענדיגען די קאַנאַליזאַציע-אַרבייט — פערשיט און נישט ווי געהעריג ברוקירט, ס'ווערט איבערגעלאָזט גריבער, בערגער און לעכער, צוליב וועלכע ס'קען קומען צו אינאַנגענעמע פאַרפאַלען. מען מאכט דעם שאָסע און די טראָטואַרען אבי פאַר יוצא ווענען. אפנים, אז דער מאַגיסטראַט האַלט, אז פאַר די „זשידעס" איז דאָס אויך צו גוט...

ס'וואָלט זעהר כדאי געווען, אז די אידישע ראַטמענער זאָלען זיך וועגען דער זאַך פעראינטערעסירען.

פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל.

ארויסגעשיקט די ערשטע 3 טויזענד זלאָטעס אויפ'ן אדרעס פון וואַרשאווער הילפס-קאָמיטעט.

ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען האָט דער, געגרינדעטער ביי אונז אין שטאָדט, הילפס-קאָמיטעט פאַר די ארץ-ישראל געליטענע, זיך פאָריגע וואָך קאָנסטיטואירט. און אַלס פרעזעס פון קאָמיטעט איז געוועהלט געוואָרען דער בעקאַנטער ציוניסטישער עסקן לאָווניק ראָטענבערג.

באַלד נאָך דער קאָנסטיטואירונג איז דער קאָמיטעט גלייך צוגעטרעטען צו דער אַרבייט. עס איז גערופען געוואָרען א פערזאַמלונג אויף וועלכער עס איז צוטיילט געוואָרען די זאַמעל-רעוויזען צווישען די פערזאַמעלטע. די ערשטע רעזולטאַטען פון די זאַמלונג זענען זעהר בעפרידיגענדע, יעדער טראָגט פשוט אַקעגען די נדבות בסבר פנים יפות די זאַמלער. עס זענען אויך פערהאַן אויסגאַהמען, אַזוי צב"ש האָט א געוויסער קעלצער גביר, אייגענטימער פון אייניגע הייזער און פון א גרויס מאַנופאַקטור געשעפט אין מאַרק געגעבען דעם זאַמלער ה' בערל מאָשענבערג 1 זל. (איין זלאָטי!)

אויך העלפען דער אַקציע אַלע אידישע באַנק-הייזער, וועלכע האָבען שוין אריינגעבראַכט גרעסערע געלד סומען. א גרויסען אינטערעס ווייזען אויך ארויס פיעל מיטגלידער, איבערהויפט די פריזירער-סעקציע, וועמענס פרעזעס ה' שפיגעלגלאַס ברענגט יעדען טאָג אין דער קאַסע פון הילפס-קאָמיטעט גרעסערע סומען.

מיטוואָך האָט דער הילפס-קאָמיטעט איבערגעשיקט אויפ'ן אדרעס פון דער וואַרשאווער קהלה די ערשטע 3 טויזענד זלאָטעס.

א שיינער טהאַט פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל

די בעקאַנטע קעלצער ווין-פאַבריק „ווינום" האָט געמאָלדען דעם הילפס-קאָמיטעט פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל, אז זי גיעט אַראָב 10 פראָצ. פון איהר פדיון במשך די חדשים אלול און תשרי, און פערפליכטעט זיך דערביי דעם קאָנסומענט נישט צו רעכענען קיין טייערע פרייזען.

ביי קויפען אין דער אויבענדערמאָנטער פירמע דאַרף דער קאָנסומענט פאָדערען א קוויטונג אויף 10 פראָצ. פון דער קויף-סומע.

קהלה נעמט איבער דאָס בית-עולם און מקוה

ווי מען אינפאָרמירט אונז, וועט די קהלה-פערוואַלטונג, אויפ'ן סמך פון דער פעראָרדנונג פון דער אויפזיכס'ס-מאכט, די נאָהנטסטע טעג איבערנעמען אין איהר רשות דאָס בית-עולם און די מקוה, וועלכע האָט זיך ביז איצט געפונען אונטער דער השגחה פון „דאָבראָטשינגאָשטש".

ס'וואָלט זעהר כדאי געווען, אז די קהלה-פערוואַלטונג זאָל צואיילען וואָס שנעלער איבערצונעמען די דערמאָנטע 2 קהלה-אייגענטומען, בכדי איינמאָהל פאַר אַלע מאָהל זיי אַוועקצושטעלען אין א געהעריגען פאַסענדען צושטאַנד.

א „גרויסע" נדבה אויפ'ן שוהל-רעמאָנט

ווי בעוואוסט, ווערט לעצטענס געפיהרט אין קעלץ א גרעסערע געלד-אַקציע לטובת דעם שוהל-רעמאָנט. נעחיסע זאַמלער האָבען זיך צווישען אנדערע געוואָנדען נאָך אַזאַ מין נדבה צום געה. פרעזעס פון א אָנגעזעהענער קעלצער אינסטיטוציע און פערוואַלטונג'ס-מיטגליד פון „דאָבראָטשינגאָשטש" און מיטגליד פון אַנדערע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס — ה' ש., וועלכער האָט בעוויליגט צו געבען א „ריזען-נדבה" אויפ'ן שוהל-רעמאָנט אַזש... איין (1) זלאָטע.

דער סוחרים-פעראיין ווערט עקסמיסירט

ווי מיר דערוויסען זיך פון זיכערע קוועלען, זאָל דער אידישער קריי-סוחרים-פעראיין אין קעלץ עקסמיסירט ווערען פון דער וואוינונג. די סיבות זענען, דאָס נישט בעצאָהלען קיין דירה-געלד קרוב 2 יאָהר.

פון יודישען האַנדווערקער לעבען אין קיעלץ.

שבת דעם 31/VIII אָוועגד איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון האַנדווערקער-פעראיין די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג. אַלס פאָרזיצער פון די אַלגעמיינע פערזאַמלונג איז געוועהלט געוואָרען ח. א. מאַנעטא, אַלס אַססעסאָרען די ח"ח ש. י. איצקאָוויטש און נ. דריגאַנט. פאַר דעם צוטרעטען צום טאָגעס-אָרדנונג, ווערט אין צוזאַמענהאַנג מיט די טראַגישע געשעהענישען אָנגענומען א שאַרפער פראָטעסט געגען דער ענגלישער אַדמיניסטראַציע אין ארץ-ישראל. נאָך דעם ווי ס'איז דורך איבערגעלייענט דער בילאַנס פון יאָהר 1928/29 גיעט דער ביורא-לייטער ח. ש. סטראַווצינסקי אָפּ א בעריכט פון די טעטיגקייט. לויט דעם בעריכט ווייזט זיך ארויס, אז דער האַנדווערקער-פעראיין האָט זיך זעהר גוט ענטוויקעלט דאָס לעצטע יאָהר. אין דער דיסקוסיע איבער דעם בעריכט אין וועלכען עס נעמען אנטהייל די חברים י. מ. סטראַווצינסקי. סילמאַן, דזשאַדעק, ש. לייכטער, ווייזען זיי אָן, אז אויף דעם געביט פון קולטורעלע טעטיגקייט האָט די פערוואַלטונג גאָר נישט געטוהן. זיי ווייזען אויך אָן, אז אין אַלגעמיין מוז קומען אין קעלצער האַנדווערקער-לעבען א ראַדיקאַלע ענדערונג און דאָס קען נור קומען דאַמאָלס ווען אין דער נייער פערוואַלטונג וועלען אריין נייע מענשען, מיט נייע לאָזונגען. נאָך דעם פערענדיגען די דיסקוסיע ווערט אָנגענומען דער בודזשעט אויף דעם יאָהר 1929/30. נאָך א פערשטענדיגונג צווישען אַלע פאַך-פעראיינען ווערט אריינגעטראָגען א ליסטע. וועלכע ווערט איינשטימיג אָנגענומען. אין דער נייער פערוואַלטונג זענען אריין די חברים א. מאַנעטא, ד. א. וואַלפשטאַט, י. מ. סטראַווצינסקי, י. מילמאַן, ש. י. איצקאָוויטש, ע. לעווי, ח. מיצענמאַכער, ה. יאַקובאָוויטש, י. בערקאָוויטש, ש. גוטמאַן, א. אבאַרזשאַנעק, מ. מיצענמאַכער. אַלס פערטרעטער ד. פאָמעראַנצבלום, א. שייקאָווסקי, מ. באָרענשטיין, ז. ברוקער, ש. רוזשיצקי, ש. בלומענפעלד. אין די רעוויזיאָנס-קאָמיסיע ז. דזשאַדעק מ. ניימילער, ש. קאַלינסקי. אַלס פערטרעטער פון די רעוויזיאָנס-קאָמיסיע י. אפעלשטיין, ז. פאַטשערקאָווסקי.

• • •

מיטוואָך דעם 4/9 איז פאָרגעקומען די קאָנסטיטואירענדע זיצונג פון די נייע געוועהלטע פערוואַלטונג. אַלס פאָרזיצער ווערט געוועהלט ח. א. מאַנעטא. אַלס וויצע פאָרזיצער ה. יאַקובאָוויטש, אַלס סעקרעטאַר י. מ. סטראַווצינסקי, אַלס קאַסירער י. בערקאָוויטש. אַלס גאָספאָדאַרזש מ. מיצענמאַכער. די זעלבע זיצונג האָט אויך בעשלאָסען צו שאַפען א אַנקלאַגע בוך. אַלע מיטמיטגלידער פון האַנדווערקער פעראיין, וועלכע ווערען בע'עולה'ט אין געוויסע אינסטיטוציעס דאַרפען זיך גלייך ווענדען אין ביורא פון האַנדווערקער-פעראיין ווי די אַלע פראַגען וועלען אין דער קורצעסטער צייט ערלעדיגט ווערען.

ס'איז אויך געוועהלט געוואָרען א

פיגאַנס-קאָמיסיע אין וועלכע עס זענען אַריין די חברים ד. א. וואָלפשטאַט, ז. ברוקער, ש. י. איצקאָוויטש.

* * *

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם וואָס די צווייטע העלפט פון דעם חודש קומט פאָר די ערעפענונג פון די האַנדווערקער-קאַמער האָט דער הויפט-וואַהל-קאָמיטעט צוזאַמענגערופען א קאָנפערענץ אויף זונטאַג דעם 15|9 2 א זייגער נ. מ. אין לאָקאַל פון האַנדווערקער-פעראיין פון די ראַטמענער. וועלכע זענען געוועהלט געוואָרען אין די האַנדווערקער-קאַמער דעם 16|6 ה. י.

ענטשפּרעכענדע איינלאַדונגען זענען ארויס געשיקט געוואָרען צו פאָלגענדע האַנדווערקער פעראיינען, וועמענס מיטגלידער זענען געוועהלט געוואָרען אין ראַדאָמער האַנדווערקער-פעראיין. דאָס זענען: ב. ניימאַן, קאָמאַשענמאַכער לובעלסקי № 12. טשענסטאָכאָווער האַנדווערקער-פעראיין, אָפּאַטאָווער האַנדווערקער-פעראיין, אָסטראָווצער האַנדווערקער-פעראיין.

אויפ'ן טאָג-אָרדנונג פון די קאָנפערענץ דאַרף בעהאַנדעלט ווערען אונזער שטעלונג צו די האַנדווערקער-קאַמער ווענען א יודישען וויצע-פאָרזיצער לויט דעם אָפּמאַך פון די צענטראַלעס אין וואַרשאַ, און ווענען שאַפען דעם פערבאַנד פון די צעכען אין די קעלצער וואָיעוואָדסטוואָ.

ביוראָ-לייטער

ש. סטראַווצינסקי.

Nasze najgłębsze współczucie p. *Jakóbowi Balickiemu* członkowi zarządu

z powodu przedwczesnej śmierci

Jego SYNA

wyraża **Zarząd, Rada i Personel Banku Kupieckiego** w Kielcach.

מיר בעטייליגען זיך אין טרויער פון דער פאַמיליע באַליצקי

צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון זייער

זוהן

זאָל זיי גאָט טרייסטען

אפרים יוסף לעוויט און פאַמיליע

קעלץ.

דעם געהר״ שעף יעקב באַליצקי און פאַמיליע

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל צוליב דעם טויט פון זייער בעליבטען זוהן

אליעזר

דריקען אויס

ברידער קליינשטיין

(געשעפטס - פערסאָנאַל)

קעלץ.

אינזער טיעפסטען מיטגעפיהל דער פאַמיליע באַליצקי

צום פריהצייטיגען טויט פון זייער ליבען זוהן

אליעזר

דריקען אויף

אברהם משה זילבערשפיץ

און פאַמיליע קעלץ.

ELEKTROWNIA RADOMSKA podaje do wiadomości swoich odbiorców, że doroczna naprawa sieci została ukończona, wobec czego dopływ prądu w niedzielę i święta nadal przerywany nie będzie.

קאָנקורס

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, דאָס דער ראַדאָמער רויה-שטאָף-קאָאָפּעראַטיוו **„סורוויט“** ראַדאָם, לובלינער 23 בעראַפענטליכט

א קאָנקורס

אויף א געשעפט'ס-פיהרער.

רעפלעקטאַנטען קאָנען זיך ווענדען שריפטליך ביז דינסטאַג דעם 17-ען ה. מ.

די פערוואַלטונג פון רויה-שטאָף-קאָאָפּעראַטיוו **„סורוויט“** אין ראַדאָם.

די דירעקציע פון

קינאָ „NOWE CZARY“

האָט דעם כבוד איינצולאַדען דערמיט אַלעמען אויף די פייערליכע ערעפענונג פון כעזאָהן, וועלכע וועט פאָרקומען **שבת** דעם 14|9 **3½ בייטאָג** אין ניי-רעמאָנטירטען **לאָקאַל**

עס וועט דעמאָנסטרירט ווערען אין איין צייט מיט 2 גרעסטע קינאָ'ס אין וואַרשא Apollo, Casino

דער גרעסטער וועלט-פילם לויט'ן ראָמאַן

פון אונפערשטערבליכען רוסישען גרעסטען שרייבער **ל. טאָלסטאָי**

„די קאָזאַקען“

„KOZACY“

מיט GILBERT און RENEE ADOREE (פון גרויסע פאַראַדע) אין הויפּט-ראָלען.

א סימפאָנישער אָרקעסטער פון 10 פּערזאָהן

אונטער די לייטונג פון די פרוי וואָלקאָנסקאַ, שפּילט די גאַנצע צייט.

ראַדאָמער כראָניק

דער הילפ'ס-קאָמיטעט פאַר די געליטענע אין א"י אַרבײַט אינטענסיוו אין סוחרים-פעראײַן.

ווי אין אַלע שטעדט האָט זיך אויך אין ראַדאָם געשאַפען א הילפס-קאָמיטעט פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל. צו דעם צוועק איז די וואָך ארויסגעלאָזט געוואָרען א וואַרימער אויפרוף צו דער ראַדאָמער יודישער בעפעלקערונג צו איילען מיט הילף פאַר אונזערע קדושים און גבורים, וואָס האָבען פערטיידיגט דעם כבוד פון יודישען פאָלק און יודישען לאַנד.

יעדער ראַדאָמער יוד וועט זיך געמיס נישט מונע זיין, נאָר פערקעהרט, ער וועט אַנטקעגען טראָגען בסבר פנים יפות און האַלטען עס פאַר א זכיה, וואָס דורך זיין געלד-אונטערשטיצונג פערבינדעט ער זיך און שליסט זיך איין מיט'ן פיאָנערענטום, וואָס בויט מיט מסירות נפש די יודישע נאַציאָנאַלע היים.

ראַדאָמער יודן! אייל שנעל און טראָג הילף די גבורים און קדושים אין אונזער הייליג לאַנד, ווייל פון זייער כבוד געניסטו און אין זייער זכות לעבסטו.

אין סוחרים-פעראיין לובלינער 18, אַרבייט דער הילפ'ס-קאָמיטעט זעהר אינטענסיוו. אַלע ראַדאָמער יודען דאַרפען דעם קאָמיטעט העלפען אין זיין אַרבייט און אַלע. פיי אָרים און רייך, פיי קליין און גרויס, ברויך זיך בעטייליגען אין דער געלד-זאַמלונג פאַר אונזערע ברידער אין ארץ ישראל.

נאָך וועגען אַרטיקעל אין די „אָפיניע"

צוליב טעכנישע סבות איז די בעמערקונג פון דער רעדאַקציע אונטער דעם איבערגעזעצטען אַרטיקעל פון „אָפיניע" ... איז מיר געבען עס ...

דער ... אַרטיקעל פון דער „אָפיניע", אז די גמינע זאָל האָבען געפיהרט א קאַמפף געגען בעאַמטע וועגען עפעס פאָליטישע איבערצייגונגען איז — למען האמת — נישט בעגרינדעט. קיין שום בעאַמטע האָבען אויפ'ן קהלה-באַדען נישט ארויסגעוויזען וועלכע ס'איז פאָליטישע איבערצייגונג; נישט די גמינע האָט זיי דערפאַר געזאָלט בעקעמפפען. נישקשה, די היינטיגע גמינע פיהרער האָבען גענוג חטאים און ס איז לגמרי איבריג זיי צו בעשולדיגען אין חטאים, וואָס זיי זענען פאַקטיש נישט בעגאַנגען.

רעד.

פענטער אויף שמחת-תורה

דעם גרעסטען אויסוואַל פון די שענסטע מוסטערן מיט פערשידענע בילדער צו די ביליגסטע פרייזן

איז צו בעקומען אין דער וואַרשעווער ליטאָגראַפיע

M. Ingberman, Warszawa, Nalewki 11

M. Gordon, Warszawa, Miła 9 m. 94.

ס'ווערט אויך נאַכגעמאַכט קעגען האַנדגעלד געשיקט.

דאָקטוירים בעשטעטיגען

אז אַטרעטיזם, רעמאַטיזם און ענליכע קראַנקהייטען ווערט מען גרינדליך אויסגעהיילט בענוצענדיג פּראָווע בעדער, אין גענצליך בענייטען באָד-זאַקלאַד ביים האָטעל אייראָפעיסקי אין ראַדאָם

א פּראָווע לאַזשניע I קל. — 1.60 זל.

טעטיג פרייטאָג און שבת

II קל. — 1 20

קינדער — 0.50

וואַנעס (יעדען טאָג) — 1.30

בעאַמטע און פאַמיליע גרופּעס בעקומען הנחות.

פון קינאָ „נייער טשאַרי"

א שעה פאַר'ן שליסען פון נומער האָבען מיר געקריגען א טעלעגראַמע פון דירעקטאָר ניעמטשיק פון וואַרשא, וועלכער קלויבט אויס ספּעציעל די בעסטע בילדער פאַר'ן קינאָ „נייער טשאַרי" אין ראַדאָם. און אז ס'איז איהם געלונגען צו קריגען דעם וועלט-פילם אונטער דעם טיטעל „די ליעבע פון א קאָזאַק" לויט'ן ראָמאַן פון ל. טאָלסטאָי, וועלכער ווערט דעמאָנסטרירט פון היינט אין די גרעסטע 2 קינאָס אין וואַרשא „אַפּאָלאָ" און „קאַזינאָ" נישט רעכענענדיג זיך מיט די גרויסע קאָסטען (פאַר'ן פילם אין ראַדאָם האָט ער בעצאָהלט 6000 זל) האָט דירעקטאָר ניעמטשיק געשטעלט זיך פאַר זיין אויפגאַבע צו געבען די בירגער פון ראַדאָם אין איין צייט מיט וואַרשא צו בעוואונדערען די גרעסטע וועלט-פילמען.

פון אונזער זייט גיבען מיר צו, דאָס דער קינאָ איז יעצט אויף קאָמפאָרטאַבעלסטען אופן אויסגעפרישט געוואָרען. דער אָרקעסטער איז פערגרעסערט ביז 10 פערזאָן, און שטעלט יעצט פאַר, א גרויסער סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער ליטונג פון דער בעוואוסטע אין ראַדאָם פרוי וואָלקאָנסקאַ.

Kino „CORSO" Teatr

פון מאָנטאַג דעם 16-טען ה. ה.

ווערט דעמאָנסטרירט ווערען

איינע פון די גרעסטע שלאַגערן, אונפערגעסענע טראַגעדיע, וואָס האָט זיך אָבגעשפּילט פאַר'ן טאָג דעם 12 פּאַזשערניק 1915

א. נ.

O ŚWICIE

w roli tytułowej:

SYBILA THORUDIKE

ORAZ

wojska niemieckie, jeńcy belgijscy, lotnicy algielscy, personel szpitala w Birkensdaele, sąd wojenny niemiecki etc.

CAŁY RADOM

powinien zobaczyć ten gigantyczny film.

Dr. med. N. SZENDEROWICZ

choroby skórne, i weneryczne

elektroterapia i diatermja, lampy kwarcowe, sollux itd.

powrócił

ul Piłsudskiego № 16 tel. 404

Kino ODEON Teatr

Od poniedziałku dn. 9 września 1929 r.

Sygnał wśród burzy

w roli głównych

Liliana Gish, John Stuart.

Nad program

Tajemnica wagonu pocztowego

Kino „CORSO" Teatr

Od poniedziałku dnia 9 września r. b.

ZAGŁADA ROSJI

Dzieje największego szarlatana wszystkich czasów, syberyjskiego chłopa RASPUTINA.

w roli Rasputina

M. MAL...

Kino NOWE CZARY Teatr

Dziś i dni następnych

2 przepotężne dramaty

POLA NEGRY w ostatnim swoim jubileuszowym filmie p. t.

MIŁOŚĆ AKTORKI

LILIANA GISH w swej kreacji p. t.

CUDZOŁOŻNICA

Redaktor CH. M. HERC

Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben", Radom, Szwarlikowska 20.